

Katılım Finans Muhasebe Standardı 42
Tekâfûl Kuruluşlarının Finansal Tablolarında
Sunum ve Açıklamalar

Katılım Finans Muhasebe Standardı 42

Tekâfûl Kuruluşlarının Finansal Tablolarında Sunum ve Açıklamalar

Standardın Amacı

1. Bu standardın amacı, tekâfûl kuruluşları açısından katılım finans esas ve standartları uyarınca gerçeğe uygun sunumu sağlamaya yardımcı olacak şekilde finansal tabloların sunumuna ilişkin genel ilkeleri, finansal tablolarının içeriğine ve finansal tablolarda yapılacak açıklamalara ilişkin asgari hükümleri ve finansal tabloların yapısına ilişkin ilkeleri belirlemektir.

Standardın Kapsamı

2. Bu standart, tekâfûl modelini uygulayan katılım sigortacılığı kuruluşlarına uygulanır.
3. Bu standart, tekâfûl kuruluşlarının konsolide ve bireysel finansal tablolarının sunumunda uygulanır.
4. Bu standart, ara dönem finansal raporlama amacıyla hazırlanan kısaltılmış veya özet finansal raporlara uygulanmaz.¹
5. Bu standart, KFMS 1: Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklamalar'ın (Revize) "Bölüm 1: Tüm kuruluşlar için geçerlidir" bölümündeki hükümlerle birlikte ele alınır ve dolayısıyla bu standardın hükümleri KFMS 1'in tüm katılım finans kuruluşlarının finansal tablolarına yönelik genel sunum ve açıklama hükümlerine ek olarak düzenlenmiş hükümler olarak değerlendirilir. Ancak, iki standardın hükümleri arasında çelişki olması durumunda bu standardın hükümleri uygulanır.

Tanımlar

6. Bu Standardın yorumlanması ve uygulanması amacıyla aşağıdaki tanımlamalar yapılmıştır:
 - a. Ortaklara ait özkaynaklar: Kuruluşun tüm yükümlülükleri ve özkaynak benzerleri düşüldükten sonra varlıkları üzerinde kalan haklardır. [Açıklama: Tekâfûl kuruluşları bağlamında, yalnızca tekâfûl işletmecisine/pay sahiplerine ait özkaynakları temsil eder]
 - b. Katılım (poliçe hamili) yatırım fonu (KYF): Mudârebe, Yatırım Vekâleti (El Vekâle Bi'l-İstithmar) vb. yollarla toplu olarak yatırım yapmak ve bunlardan kâr elde etmek amacıyla tekâfûl kuruluşu tarafından katılımcılar adına yönetilen fondur.
 - c. Katılım sigorta fonu (KSF): Riski paylaşmak amacıyla katılımcılar tarafından (veya onlar adına) oluşturulan ve yönetimi tekâfûl kuruluşu tarafından üstlenilen fondur. Bu fon, katkı payları ve (eğer olursa) bunlardan doğan getirileri hak etmekle birlikte tekâfûl işlemlerine ilişkin doğrudan harcamalar, karşılıklar ve yedekler ile dönem sonunda ortaya çıkacak fazla (veya açık) da yine bu fona aittir.
 - d. Karz [Karz-ı Hasen]: Borç alanın belirli bir süre boyunca ödünç aldığı fonları bu sürenin

¹ KFMS 41 "Ara Dönem Finansal Raporlama" Standardı

sonunda aynı tutarda (fonun orijinal niteliğinde, örneğin aynı para biriminde) geri ödemesine izin veren faizsiz bir borçtur. [Açıklama: Bu standart kapsamında, KSF'deki fonlama açığını geçici olarak finanse etmek için tekâfül işletmecisi tarafından KSF'ye verilen faizsiz borcu ifade eder.]

- e. Reasürans: Bir sigorta şirketinin sigorta taahhütlerinin bir kısmını bir reasürans şirketine devrettiği “geleneksel” bir sözleşmedir.
- f. Retekâfül: Yönetilen KSF'ler adına, KSF'lerin karşılaşılabileceği risklerin bir kısmının ortadan kaldırılması amacıyla bir mekanizma oluşturulmasına yönelik tekâfül kuruluşları arasında düzenlenen sözleşmeyi ifade eder. Bu sözleşme temelinde, kendi katılımcılarının bağış şeklinde ödedikleri katkı paylarının bir parçası olarak KSF'lerden katkı sağlanması yoluyla, bir retekâfül KSF'si oluşturulur. Bu şekilde oluşturulan retekâfül KSF'si, KSF'lerin karşılaştığı risklerin bir kısmını karşılama görevini üstlenir. [Açıklama: Retekâfül ihtiyacı, risk almak için yeterli kapasitenin bulunmaması nedeniyle veya söz konusu riskin büyüklüğü ile ilgili olarak risk paylaşımına ilişkin düzenleyici hükümler nedeniyle ortaya çıkabilir.]
- g. Tekâfül: Belirli risklerden kaynaklanan zararların üstesinden gelmek amacıyla, aynı riske maruz kalabilecek olan kişilerin (genellikle katılımcılar olarak anılır) bir araya gelmesiyle oluşan bir süreçtir. Bu süreçte katkılar bağış olarak ödenir ve bir tekâfül fonu kurulur. Bu fonun kaynakları, belirli kurallara ve belgeleme sürecine bağlı olarak, herhangi bir hasara uğrayan katılımcıların zararının karşılanması için kullanılır. Bu fon, belirli bir katılımcı grubu veya tekâfül faaliyetlerini yöneten ve fonun varlıklarına üzerinde anlaşılan bir ücret karşılığında yatırım yapan bir anonim şirket tarafından yönetilir.
- h. Tekâfül kuruluşu: Katılım finans esas ve standartları uyarınca tekâfül faaliyetleri yürütme lisansına sahip kuruluştur. Bu kuruluş, ücretli bir Vekâlet (temsilcilik) sözleşmesine dayalı olarak faaliyetini sürdürür. Bu kuruluş, tekâfül faaliyetlerini yürütmenin yanı sıra, fonun varlıklarını Mudârebe veya Yatırım Vekâleti aracılığıyla işletme sorumluluğunu da üstlenir. [Açıklama: “Tekâfül kuruluşu” kavramı aksini belirtmedikçe tekâfül işletmecisini ve katılımcıların fonlarını içerir] ve
- i. Tekâfül işletmecisi: Bu standart açısından, tekâfül kuruluşunun KYF ve KSF'yi yönetme görevini; muhasebe açısından ise, KYF ve KSF hariç olmak üzere tekâfül kuruluşunun pay sahiplerinin (veya ana sahiplerinin) sahip olduğu ve bunların özkaynaklarını, hak ve yükümlülüklerini temsil eden kısmı ifade eder.

Tekâfülün Yapısı

- 7. Tekâfülün yapısı, KFMS 43: “Tekâfül: Muhasebeleştirme ve Ölçme” Standardının 5 ila 16’ncı paragraflarında açıklanmaktadır.

Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklama

Tam bir finansal tablolar seti

- 8. Bir tekâfül kuruluşunun tam bir finansal tablolar seti aşağıdakilerden oluşur:
 - a. Finansal raporlama dönemi sonundaki finansal durum tablosu;

- b. Finansal raporlama dönemine ilişkin gelir ve diğer kapsamlı gelir tablosu²,
- c. Finansal raporlama dönemine ilişkin ortaklara ait özkaynak değişim tablosu,
- d. Finansal raporlama dönemine ilişkin nakit akış tablosu,
- e. Finansal raporlama dönemi sonundaki yönetilen KSF'nin finansal durum tablosu,
- f. Finansal raporlama dönemi sonundaki yönetilen KSF'nin finansal faaliyet tablosu,
- g. Finansal raporlama dönemine ilişkin yönetilen KYF tablosu, ve
- h. Önemli muhasebe politikaları ve diğer açıklamaları içeren dipnotlar³.

Finansal tablolarda sunum ve açıklamalar

- 9. Finansal tablolar, tekâfül işletmecisi ve yönetilen fonlar da dâhil olmak üzere tekâfül kuruluşunun finansal durumunu, finansal performansını, finansal faaliyetlerini ve nakit akışlarını gerçeğe uygun bir şekilde sunar.
- 10. Tekâfül kuruluşunun (tekâfül işletmecisi sıfatıyla) varlıkları, yükümlülükleri ve özkaynakları ile gelir ve giderleri, kazanç ve kayıpları, yönetilen KYF veya KSF'nin varlıklarından, yükümlülüklerinden, fazlalık/açıklarından, ilgili gelir ve giderlerinden ve kazanç ve kayıplarından ayrı olarak sunulur.
- 11. Bir tekâfül kuruluşunun tam bir finansal tablolar setinin ortak bileşenleri de dâhil olmak üzere genel sunum ve açıklama hükümleri, KFMS 1 “Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklamalar”ın (Revize)” “Bölüm 1: Tüm kurumlar için geçerlidir” bölümü hükümleriyle birlikte dikkate alınır.

Muhasebe politikaları ve tahminleri

- 12. KFMS 1 “Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklamalar”ın (Revize)” “Bölüm 1: Tüm kurumlar için geçerlidir” bölümünde yer alan hükümler uyarınca açıklanması gereken muhasebe politikalarına ek olarak, aşağıdakilerle ilişkili olarak yönetilen KYF ve KSF ile ilgili olanlar da dâhil olmak üzere, tekâfül kuruluşlarının önemli muhasebe politikalarını açıklar:
 - a. Tekâfül işletmecisinin fonlarından ayrı olarak yönetilen KYF ve KSF'yle ilgili varlıkların ayrıştırılması, kaydedilmesi ve raporlanması,
 - b. KFMS 43: “Tekâfül: Muhasebeleştirme ve Ölçme” hükümleri doğrultusunda diğer ilgili muhasebe politikaları ile birlikte katkıların, tekâfül sözleşmelerinin, retekâfül sözleşmelerinin, gerçekleşmiş ancak bildirilmemiş faydaların ve ekonomik açıdan dezavantajlı sözleşmelerin muhasebeleştirilmesi, ertelenmesi, itfa edilmesi ve bunlara karşılık ayrılması,
 - c. Tekâfül edinimi nakit akışlarının (yönetilen KSF'nin defterlerinde) ve tekâfül edinimi hizmet maliyetlerinin (tekâfül işletmecisinin defterlerinde) finansal tablolara alınması, ertelenmesi ve itfa edilmesi,

² KFMS 1 “Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklamalar”ın 25’inci paragrafı uyarınca, kuruluş tek bir gelir ve diğer kapsamlı gelir tablosu veya iki ayrı tablo olarak gelir tablosu ve diğer kapsamlı gelir tablosu sunabilir.

³ KFMS 1 “Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklamalar”ın 26’ncı ve 27’nci paragraflarına bakınız.

- d. Tekâfûl artık marjının ve risk düzeltilmesinin finansal tablolara alınması ve ibra edilmesinin yanı sıra, yönetilen KSF'nin finansal faaliyet tablosunda tekâfûl yatırım gelirinin ayrıştırılması/bir araya getirilmesi ve ertelenmiş maliyetlerin itfa edilmesi,
- e. Fonlar ve/veya tekâfûl işletmecisi arasındaki transferlerin finansal tablolara alınması ve finansal tablo dışı bırakılmaları,
- f. Katılım finans esas ve standartlarına uygun olmayan ortak sigorta sözleşmelerinden tekâfûl işlemlerine ait kısmın finansal tablolara alınmasına yönelik politika da dâhil olmak üzere, tekâfûl işlemlerinin ortak tekâfûl (ve benzeri) sözleşmelerindeki ilgili payının finansal tablolara alınması,
- g. Karz-ı Hasen'in finansal tablolara alınması ve değer düşüklüğü dahil ölçümünün tekâfûl işletmecisinin defterlerinde muhasebeleştirilmesi, karşı muhasebesinin ise KSF defterlerinde muhasebeleştirilmesi,
- h. Farklı paydaşlar için gerçeğe uygun ve şeffaf bir sunum sağlamak amacıyla gelir vergisinin (cari ve ertelenmiş vergi dâhil) ve bunun yönetilen fonlara dağıtımının, verginin hesaplanmasına ilişkin esasların ve/veya yönetilen fonlar için mevcut olan muafiyetlerin açıklanmasıyla birlikte finansal tablolara yansıtılması,
- i. Vekâlet ücretinin ve Mudârib'in kâr payının (geçerli olduğu durumlarda yatırım yönetimi faaliyeti için) ve bunların tahakkuk, erteleme ve itfa süresinin tekâfûl işletmecisinin defterlerinde, karşı muhasebesinin ise KSF ve KYF'nin defterlerinde muhasebeleştirilmesi, ve
- j. Yatırımlardan elde edilen gelir, kazanç ve zararların ilgili KFMS'lere uygun olarak finansal tablolara alınması ve muhasebeleştirilmesi, geçerli olması durumunda, muhasebe uyumsuzluğunun önlenmesini sağlayan yönetilen fonların bulunması halinde yatırımların sınıflandırılmasındaki farklılıkların belirlenmesi.

Yürürlük tarihi

13. Bu standart, 1 Ocak 2025 veya sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanır.

Geçiş hükümleri

14. Bu standardın tek başına uygulanması, herhangi bir muhasebe politikasında önemli değişiklikler yapılmasını gerektirmeyebilir. Ancak, bu standardın KFMS 1: “Finansal Tablolarda Genel Sunum ve Açıklamalar”ın (Revize)”, KFMS 43: “Tekâfûl: Muhasebeleştirme ve Ölçme” ve diğer KFMS'lere yapılan atıflarla birlikte uygulanması, muhasebe politikalarında önemli değişiklikler yapılmasını gerektirebilir. Mevcut olması halinde, ilgili KFMS'lerde öngörülen geçiş hükümleri, bu standardı ilk kez uygulayan tekâfûl kuruluşları için geçerlidir.